

NIEUWSBRIEF

Maandelijkse uitgave, editie juli 2019

Nieuws van de Stichting

- **AVA-seizoen 2019: veel meer voorstellen verworpen en ingetrokken**

Aandeelhouders van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen stemmen steeds vaker bestuursvoorstellen af of geven voor de aandeelhoudersvergadering (AVA) al aan tegen te zullen stemmen waarna de ondernemingsleiding zelf het voorstel van de agenda haalt. Aandeelhouders zijn het meest kritisch over slecht gemotiveerde of exorbitante voorstellen om het beloningsbeleid te wijzigen en over voorstellen om bestuurders een 'carte blanche' te geven om veel nieuwe aandelen uit te geven. Dit blijkt uit het op 5 juli jl. gepubliceerde evaluatierapport van Eumedion over de in het voorjaar gehouden AVA's van de Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Het aantal bestuursvoorstellen dat werd weggestemd of ingetrokken lag dit jaar met 14 veel hoger dan de afgelopen jaren (2018: 5; 2017: 8). Tegelijkertijd nam het aantal bestuursvoorstellen dat veel tegenstemmen ontmoette af van 36 in 2017 en 29 in 2018 naar 26 in 2019. Volgens Eumedion blijkt hier een tweedeling uit tussen ondernemingen die wel en die niet voorafgaand aan de publicatie van een definitief voorstel actief aandeelhouders en andere stakeholders consulteren over een conceptvoorstel. Als zulke consultaties wel worden gehouden, is het risico op verwerping van het voorstel of van een hoog aantal tegenstemmen veel kleiner. Verder blijkt uit het evaluatierapport dat de interesse van aandeelhouders om te stemmen op de AVA's voor het zesde achtereenvolgende jaar is toegenomen. Het gemiddeld aantal uitgebrachte stemmen op AVA's van de AEX-ondernemingen bedraagt inmiddels ruim 73%. Ook zijn er veel meer

vrouwelijke bestuurders en commissarissen voorgedragen voor vacatures in het bestuur en de raad van commissarissen (RvC) dan afgelopen jaren. Bijna 50% van de nieuw voorgedragen bestuurders en commissarissen is vrouw. Het gehele evaluatierapport is te downloaden via: <http://bit.ly/2NxolKf>.

- **Eumedion nuanceert bestaan van kortetermijngeneigdheid op de financiële markten**

Er is weinig 'harde' informatie dat de Europese kapitaalmarkt wordt geteisterd door kortetermijngeneigdheid bij (institutionele) beleggers en bij bestuurders van beursgenoteerde ondernemingen. Dit stelt Eumedion in haar reactie van 29 juli jl. op de consultatie van de koepel van Europese beurstoezichthouders ESMA over ongewenste kortetermijndruk op ondernemingen door de financiële sector. In de reactie verwerpt Eumedion de suggestie dat het reële waarde-beginsel van de internationale financiële verslaggevingsstandaarden zou zorgen voor kortetermijngeneigdheid. 'Fair value accounting' zorgt er juist voor dat verliezen niet lang verborgen kunnen blijven, hetgeen juist bijdraagt aan vertrouwen van langetermijnbeleggers in beursgenoteerde ondernemingen. Eumedion ziet ook dat steeds meer institutionele beleggers de dialoog met beursgenoteerde ondernemingen aangaan over met name de mogelijkheden tot duurzame, langetermijnwaardecreatie. Een dergelijke dialoog wordt ook gestimuleerd door de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten en de tendens naar indexbeleggen. Eumedion ziet wel mogelijkheden om 'long termism' verder aan te moedigen via aanpassingen van onder meer de solvabiliteitsrichtlijnen voor verzekeraars, betere en geüniformeerde verslaggeving over niet-

financiële informatie en een meer op de lange termijn georiënteerd beloningsbeleid voor bestuurders. De gehele reactie is te downloaden via: <http://bit.ly/2YurGiT>.

- **Ron Gruijters nieuwe medewerker duurzaamheid bij Eumedion**

Ron Gruijters (38 jaar) wordt per 1 oktober 2019 de nieuwe beleidsmedewerker duurzaamheid bij Eumedion. Hij volgt daarmee Daan Spaargaren op die halverwege mei bij PME, het Pensioenfonds van de Metalektro in dienst is getreden. Ron Gruijters is nu nog werkzaam als toezichthouder bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM), waar hij tevens programmamanager duurzaamheid is. Hij is in die rol onder meer verantwoordelijk voor duurzaamheidsvraagstukken in het toezicht van de AFM. Ron Gruijters is aan de Universiteit van Amsterdam in 2010 gepromoveerd op latijn/vroegmoderne geschiedenis.

Activiteiten Commissies

- De **Onderzoekscommissie** vergaderde op 4 juli jl. over onder meer het eindrapport van het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen naar het effect van beschermingsconstructies, de stand van zaken inzake het Eumedion-symposium 2019 en brainstormde over mogelijk nieuwe onderzoeksvorstellen.

Komende activiteiten

- *5 november 2019, vanaf 13.00 uur, Eumedion-symposium te Utrecht.* Sprekers als Hans Hoogervorst (IASB), Gerard Paulides (Vopak), Corien Wortmann (ABP), Carin Gorter (lid auditcommissies van TKH Group en Basic-Fit) en Hanneke Overbeek (EY) zullen, onder leiding van dagvoorzitter Steven Hijink (Radboud Universiteit Nijmegen), ingaan op het thema 'De toekomst van de verslaggeving van beursondernemingen'. Inschrijven is mogelijk via info@eumedion.nl.

Nieuws uit Den Haag

- **Verdere vertraging inwerkingtreding wetsvoorstel herziene richtlijn aandeelhoudersrechten**

De inwerkingtreding van het wetsvoorstel ter implementatie van de herziene richtlijn

aandeelhoudersrechten loopt verdere vertraging op. De Eerste Kamer heeft op 2 juli jl. namelijk besloten om een nader voorlopig verslag op te stellen. Blijkbaar hebben de antwoorden van minister Dekker (Rechtsbescherming) van 27 juni jl. op de eerste set schriftelijke vragen tot het stellen van nieuwe vragen aanleiding gegeven. De senatoren kunnen tot 10 september a.s. inbreng leveren voor het nader voorlopig verslag. Met het oog hierop is de inwerkingtreding van het wetsvoorstel niet voorzien vóór 1 november a.s. Dit betekent ook dat pas op een later tijdstip dit jaar de Nederlandse institutionele beleggers wettelijk verplicht zullen zijn om te voldoen aan nieuwe transparantieplichtingen, waaronder de publicatie op de website van een 'betrokkenheidsbeleid', van het AVA-stemgedrag en van de belangrijkste elementen van de overeenkomsten met vermogensbeheerders.

- **Ministerraad stemt in met wetsvoorstel invoering bedenktijd voor bestuur beursondernemingen**

Ondanks felle kritiek van nationale en internationale beleggers(organisaties), de AFM, enkele advocatenkantoren en vooraanstaande ondernemingsrechtdeskundigen gaat het kabinet door met het wetsvoorstel dat het bestuur van beursgenoteerde ondernemingen de mogelijkheid biedt om een zogenoemde bedenktijd in te roepen. De ministerraad heeft het wetsvoorstel op 5 juli jl. namelijk goedgekeurd en op 18 juli jl. voor advies naar de Raad van State gezonden. Het wetsvoorstel biedt het bestuur, na goedkeuring door de RvC, de mogelijkheid om een bedenktijd van maximaal 250 dagen in te roepen als een aandeelhouder voorstelt om één of meerdere bestuurders en/of commissarissen te ontslaan of als een partij aankondigt een vijandig bod uit te brengen op de aandelen van de onderneming. Over een voorontwerp van het wetsvoorstel heeft tussen december 2018 en februari 2019 een consultatie plaatsgevonden. Verschillende respondenten, waaronder Eumedion, vonden het wetsvoorstel onnodig, disproportioneel en in strijd met het beginsel van vrij verkeer van kapitaal zoals gewaarborgd in het EU Verdrag en adviseerden om het wetsvoorstel niet bij de

Tweede Kamer in te dienen. Het is niet bekend of het kabinet nog aanpassingen heeft aangebracht. De versie van het wetsvoorstel die naar de Raad van State is gestuurd, is niet openbaar gemaakt. In de regel brengt de Raad van State binnen drie maanden advies uit.

- **Kabinet wil dat bankiers aandelen voor ten minste 5 jaar vasthouden**

Bestuurders en medewerkers van alle financiële ondernemingen moeten aandelen die zij als vast beloningselement ontvangen voor ten minste 5 jaar aanhouden. Op die manier worden de belangen van bestuurders en medewerkers meer in lijn gebracht met het langetermijnbelang van de onderneming en worden de kortetermijnrisico's ingeperkt. Dit schrijft minister Hoekstra (Financiën) in het ontwerpvoorstel 'nadere beloningsmaatregelen financiële sector' dat hij op 5 juli jl. in consultatie heeft gebracht. Het ontwerpvoorstel bevat een aantal beloningsmaatregelen voor de financiële sector die voortvloeien uit de maatschappelijke commotie van begin 2018 toen de RvC van ING Groep aankondigde om de vaste beloning van bestuursvoorzitter Ralph Hamers met 50% te verhogen. In het ontwerpvoorstel wordt mede hierom voorgesteld dat alle financiële ondernemingen in hun beloningsbeleid moeten beschrijven op welke wijze de onderneming zich rekenschap geeft van de verhouding van de beloningen van bestuurders, commissarissen en medewerkers van de onderneming tot hun maatschappelijke functie en de wijze van totstandkoming hiervan. Financiële ondernemingen moeten hierover in de openbaarheid verantwoording afleggen. Zij moeten daartoe inzicht bieden in de wijze waarop stakeholders, zoals werknemers en aandeelhouders, betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het beloningsbeleid. Minister Hoekstra legt verder de mogelijkheid voor niet-CAO personeel om af te wijken van het 20%-bonusplafond aan banden. Afwijking zal in ieder geval niet meer mogelijk zijn voor degenen die (i) interne controlefuncties verrichten of (ii) zich rechtstreeks bezighouden met het verlenen van financiële diensten aan consumenten. De minister heeft er – naar aanleiding van

advies van de Raad van State – van afgezien om wettelijk te regelen dat een deel van de vaste beloning van bestuurders van systeemrelevante banken moet worden teruggevorderd in het geval van staatssteun. Volgens de Raad van State verhoudt een dergelijke 'claw back' zich niet met Europese en nationale beloningsregels en met andere rechtsprincipes, zoals het recht van eigendom. Belanghebbenden hebben tot 30 augustus a.s. de tijd om te reageren op het ontwerpvoorstel. Eumedion zal in ieder geval een reactie insturen.

- **Onredelijke aandeelhouder en obligatiehouder worden verplicht mee te werken aan redding bedrijf**

Aandeelhouders en obligatiehouders kunnen binnenkort buiten faillissement worden gedwongen om mee te werken aan een sanering van de schulden van een onderneming. Doel is om ondernemingen die vanwege een te zware schuldenlast failliet dreigen te raken, maar nog wel beschikken over levensvatbare bedrijfsactiviteiten, van de ondergang te redden. Een wetsvoorstel hieromtrent is op 8 juli jl. door minister Dekker (Rechtsbescherming) naar de Tweede Kamer gestuurd. De voorgestelde regeling gaat ervan uit dat een onderneming eerst via de minnelijke weg probeert om met haar schuldeisers en aandeelhouders tot een akkoord te komen. Pas als dit niet lukt, komt de mogelijkheid van een 'dwangakkoord' in beeld. Daarom komt een akkoord alleen voor rechterlijke goedkeuring in aanmerking als eerst een traject is doorlopen waarbij een aantal procedurevoorschriften in acht is genomen betreffende de aanbidding, de inhoud en de inrichting van het akkoord en de schuldeisers en aandeelhouders die door het akkoord worden geraakt in de gelegenheid zijn gesteld om zich via een stemming over het akkoord uit te spreken. De stemming geschiedt per klasse van schuldeisers en aandeelhouders, in een fysieke of door middel van een elektronisch communicatiemiddel te houden vergadering dan wel via een schriftelijke procedure. Voor het aannemen van het akkoord is een 2/3 stemmeerderheid (per klasse) nodig van die schuldeisers en aandeelhouders die daadwerkelijk de moeite hebben genomen om hun stem uit te brengen. Hiermee wordt voorkomen dat het wegblijven van

ongeïnteresseerde schuldeisers of aandeelhouders de kansen dat een akkoord tot stand komt, al dan niet onbedoeld, worden verkleind. Goedkeuring van het akkoord door de rechter is al mogelijk wanneer er ten minste één klasse is die met het akkoord heeft ingestemd. De Tweede Kamer zal op 11 september a.s. de procedure voor de behandeling van het wetsvoorstel bespreken.

Nieuws uit Brussel

- **EIOPA publiceert opinie over wijze van toezicht op ESG-risico's van pensioenfondsen**

De nationale pensioenfondstoezichthouders moeten de pensioenfondsen aanmoedigen om zowel rekening te houden met milieu-, sociale en governance (ESG) risico's op hun beleggingen als met de impact van de eigen beleggingsbeslissingen en activiteiten op ESG-factoren (bijvoorbeeld de bijdrage aan de realisatie van de 'Sustainable Development Goals' van de Verenigde Naties). Dit staat in een op 10 juli jl. door de Europese koepel van pensioentoezichthouders EIOPA gepubliceerde opinie over de wijze waarop toezicht moet worden gehouden op de ESG-risico's van pensioenfondsen. Op grond van de herziene Europese pensioenfondsenrichtlijn ('IORP II') moeten de nationale toezichthouders – in Nederland De Nederlandsche Bank (DNB) – ook toezicht houden op de identificatie, beoordeling en de (effectieve) beheersing van ESG-risico's door pensioenfondsen. De EIOPA-opinie moet eraan bijdragen dat de nationale toezichthouders dit allemaal consistent doen. Volgens de opinie mogen pensioenfondsen voor de identificatie en beoordeling van ESG-risico's leunen op zogenoemde overall ESG-ratings van ondernemingen door gespecialiseerde ratingbureaus. EIOPA moedigt pensioenfondsen aan om, tezamen met andere pensioenfondsen, gezamenlijke dialogen aan te gaan met beursgenoteerde ondernemingen. Verder moeten pensioenfondsen een communicatieplan klaar hebben voor het geval een onderneming waarin wordt belegd negatief in het nieuws komt. EIOPA zal over twee jaar beoordelen of de opinie heeft bijgedragen aan de beoogde Europese

convergentie van toezichtspraktijken op het terrein van ESG-risico's.

- **ESMA: duurzaamheidsfactoren hoeven niet altijd te worden betrokken bij afgeven credit rating**

Credit rating bureaus als S&P, Moody's en Fitch moeten niet verplicht worden gesteld om bij het afgeven van een credit rating altijd duurzaamheidsfactoren mee te wegen. De koepel van Europese beurstoezichthouders ESMA stelt in zijn advies aan de Europese Commissie van 18 juli jl. dat op dit punt de Europese verordening inzake credit rating bureaus niet hoeft te worden aangepast. ESMA stelt dat credit rating bureaus nu al ESG-factoren betrekken bij hun oordeel over de kredietwaardigheid van een bedrijf, land of financieel product, maar dat de zwaarte van deze factoren per beleggingscategorie verschilt. Bovendien moeten credit ratings niet worden verward met duurzaamheidsratings. ESMA vindt wel dat credit rating bureaus transparant moeten zijn over de mate waarin ESG-factoren zijn betrokken bij de afgifte van een credit rating. ESMA heeft in dat kader zijn richtsnoeren inzake de transparantie van credit rating bureaus op 18 juli jl. aangescherpt. Eventueel kan ook de Europese verordening op dit punt worden aangescherpt. De Europese expertgroep 'Sustainable Finance' had de Europese Commissie vorig jaar geadviseerd om te onderzoeken op welke wijze credit rating bureaus zouden kunnen worden gestimuleerd om ESG-factoren zwaarder mee te wegen bij de afgifte van credit ratings. Het ESMA-advies is onderdeel van dit onderzoek.

- **ESMA publiceert nieuwe transparantiebepalingen over inhoud en vormgeving prospectus**

De op 21 juli jl. in werking getreden Europese Prospectusverordening noopt tot een herziening van de bestaande ESMA-aanbevelingen inzake de transparantievereisten voor de inhoud en vormgeving van een prospectus. ESMA heeft daarom op 12 juli jl. een voorstel gedaan tot aanpassing van de uit 2005 stammende Het voorstel is op diezelfde datum in consultatie gebracht. De transparantievereisten zien op de te publiceren financiële en niet-financiële

informatie in een prospectus. Het gaat bij die laatste categorie bijvoorbeeld om de beloningsgegevens van bestuurders, eventuele transacties met verbonden partijen, de rechten verbonden aan de aandelen en informatie over de aandelenbelangen van de belangrijkste aandeelhouders. De nationale toezichthouders, zoals in Nederland de AFM, zullen de transparantierichtsnoeren in acht nemen bij het proces tot goedkeuring van een prospectus. De richtsnoeren moeten ervoor zorgen dat alle beleggers van Europese beursgenoteerde ondernemingen voldoende geïnformeerd worden over een beursgang of over een vervolgemissie van aandelen en andere effecten en dat die informatie op een overzichtelijke en consistente wijze wordt gepresenteerd. Belanghebbenden kunnen tot 4 oktober a.s. commentaar leveren op het voorstel voor de herziene transparantierichtsnoeren. ESMA zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2020 de definitieve versie van de transparantierichtsnoeren vaststellen.

Ondernemingsnieuws

- **Accountant Esperite beëindigt tussentijds controleopdracht**

Accon avm-accountant Johan Visch heeft op 3 juli jl. zijn opdracht tot de controle van de 2018-jaarrekening van Esperite tussentijds beëindigd. Dit heeft de grootste stamcellenbank van Europa op die dezelfde dag in een persbericht bekend gemaakt. Accon avm kondigde in maart aan om per 1 juli 2019 niet meer de jaarrekeningen van beursgenoteerde ondernemingen te controleren en om haar zogenoemde OOB-vergunning in te leveren. De accountant kreeg volgens Esperite van de AFM een verlenging van de vergunning om de controle van de 2018-jaarrekening van Esperite af te ronden. Het was Esperite namelijk niet gelukt om de 2018-jaarrekening vóór de wettelijke deadline van 30 april 2019 openbaar te maken. Op 3 juli jl. heeft Accon avm de smallcap echter laten weten de vergunning per direct in te leveren en daarom de controle van Esperites jaarrekening niet meer te kunnen afmaken. De publicatie van de 2018-jaarrekening van Esperite zal daardoor waarschijnlijk nog lange tijd op zich laten wachten. Er moet eerst een nieuwe accountant wordt

gevonden en door de AVA worden benoemd. Esperite zegt juridische stappen tegen Accon avm te overwegen, omdat het kantoor geen redelijke opzegtermijn in acht zou hebben genomen.

- **Hoge Raad vernietigt op onderdelen uitspraak Ondernemingskamer over wanbeleid bij Xeikon**

De Ondernemingskamer (OK) heeft vormfouten gemaakt bij de enquêteprocedure tot het vaststellen van wanbeleid bij de voormalig beursgenoteerde onderneming Xeikon. De OK heeft namelijk bij de voormalig Xeikon-bestuursvoorzitter Wim Deblauwe de eisen van hoor en wederhoor geschonden. De heer Deblauwe werd in 2017 voor de enquêteprocedure opgeroepen door middel van een gewone brief die naar een adres werd verzonden waar hij sinds 2010 al niet meer woont. De OK had een aangetekende brief met ontvangstbevestiging moeten versturen of de voormalig bestuursvoorzitter via andere, wettelijk aangewezen, wegen moeten oproepen. De heer Deblauwe heeft hierdoor geen gelegenheid gehad zich te verweren ter voorkoming van de vaststelling van wanbeleid en van zijn verantwoordelijkheid daarvoor. De Hoge Raad heeft daarom op 19 juli jl. op onderdelen de in februari 2018 gewezen OK-beschikking vernietigd. De OK moet zodoende opnieuw beoordelen of de voormalige Xeikon-bestuurders, waaronder Wim Deblauwe, bij bepaalde transacties wanbeleid hebben gepleegd en of zij daarvoor verantwoordelijk zijn. Volgens de OK was er in 2008 sprake van wanbeleid bij de besluitvorming tot het verstrekken van een lening van € 45 miljoen van Xeikon aan haar meerderheidsaandeelhouder Punch International en bij het besluit om Punch International toe te staan de lening te voldoen door overdracht van aandelen in en een vordering op vastgoedfonds Accentis. Xeikon had, volgens de OK, “geen enkel strategisch belang” bij deze transactie (zie Nieuwsbrief van februari 2018). Het OK-oordeel dat Xeikon in 2013 wanbeleid pleegde bij de terugverkoop van het Accentis-belang aan Punch International en de tegenstrijdige belangen die daarbij speelden, hield de Hoge Raad wel intact. De heer Deblauwe was in 2013 geen bestuursvoorzitter meer van de ontwerper, ontwikkelaar en leverancier van

hoogwaardige digitale kleurendruksystemen en had daarom tegen dit onderdeel van de OK-beschikking geen beroep in cassatie ingesteld. Het is nog niet bekend wanneer de OK de Xeikon-enquêteprocedure zal heropenen.

Overige interessante zaken

- **Financiële sector committeert zich aan uitvoering Klimaatakkoord van Parijs en nationaal Klimaatakkoord**

Pensioenfondsen, verzekeraars, vermogensbeheerders en banken hebben zich op 10 juli jl. gecommitteerd om een bijdrage te leveren aan de uitvoering van het Klimaatakkoord van Parijs en van het Nederlandse Klimaatakkoord. Het Nederlandse Klimaatakkoord heeft tot doel om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 49% te verminderen ten opzichte van het niveau in 1990. Het Klimaatakkoord van Parijs heeft een zogenoemde koolstofvrije economie in de tweede helft van deze eeuw als doelstelling. De Nederlandse institutionele beleggers verbinden zich eraan om deel te nemen aan de financiering van de energietransitie “binnen de kaders van wet & regelgeving en de risico-rendementsdoelstellingen”. De partijen zullen verder actie ondernemen om het CO₂-gehalte van hun beleggingen te meten en om hierover publiekelijk te rapporteren. Uiterlijk in 2022 zullen de partijen ook CO₂-reductiedoelstellingen voor 2030 bekend maken voor al hun relevante beleggingen. Partijen zullen tot slot jaarlijks met alle betrokkenen een overleg organiseren over de voortgang van de uitvoering van de afspraken.

- **AFM legt CEO van Esperite een last onder dwangsom op**

De AFM heeft op 8 februari jl. een last onder dwangsom opgelegd aan Frédéric Amar, de CEO van Esperite. De AFM heeft dit besluit op 4 juli jl. openbaar gemaakt. De last onder dwangsom is opgelegd, omdat de heer Amar niet voldoet aan informatieverzoeken van de AFM om vast te kunnen stellen of hij zich aan de meldingsregels heeft gehouden. De AFM heeft namelijk twijfels of de CEO van de stamcellenbank wel tijdig wijzigingen in zijn aandelenpositie in Esperite heeft doorgegeven. Volgens de laatste openbare gegevens houdt de heer Amar 11,35% van de aandelen Esperite en houdt hij daarnaast

nog een 8,98%-belang in de vorm van converteerbare obligaties. Ondanks het AFM-besluit werkt de Esperite-bestuurder nog steeds niet helemaal mee aan de informatieverzoeken. Sinds 22 februari jl. is hij daarom verplicht de dwangsom te betalen. Iedere dag dat de heer Amar niet aan de opgelegde last voldoet, loopt de dwangsom op met € 5.000 tot een maximum van € 50.000.

- **Stemadviesbureaus scherpen eigen gedragscode aan**

De belangrijkste stemadviesbureaus, waaronder ISS en Glass Lewis, gaan een onafhankelijke monitoring commissie instellen die jaarlijks gaat beoordelen in hoeverre de stemadviesbureaus zich houden aan hun eigen opgestelde en aangescherpte gedragscode. Dit hebben de stemadviesbureaus op 22 juli jl. bekend gemaakt. De monitoring commissie zal bestaan uit 12 personen: zes afgevaardigden van aandeelhouders(organisaties), drie afgevaardigden van (organisaties van) beursgenoteerde ondernemingen, twee academici en een onafhankelijke voorzitter. Deze commissie gaat toezicht houden op een gedragscode voor stemadviesbureaus die voldoet aan de minimumeisen van de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten. In de aangescherpte code zijn bovendien de uitkomsten verwerkt van een in 2017 gehouden publieke consultatie over de effectiviteit van de eerste versie van de code die in 2014 werd gepubliceerd. Zo zullen, volgens de herziene code, cliënten van stemadviesbureaus worden gealerteerd over eventuele aanpassingen in de analyse en in het stemadvies n.a.v. feitelijke onjuistheden in of nieuwe ontwikkelingen na publicatie van de stemanalyse en -advies. Daarnaast zal transparant worden gemaakt of het stemadviesbureau voorafgaand aan de publicatie van de analyse en het stemadvies een dialoog heeft gevoerd met de beursgenoteerde onderneming, met stakeholders van de onderneming en/of met de indiener van een aandeelhoudersvoorstel. Verder wordt van stemadviesbureaus verwacht dat zij maatregelen treffen om eventuele belangenconflicten bij de afgifte van het stemadvies te voorkomen.

- **ISS consulteert over mogelijke aanscherpingen in stembeleid**

Stemadviesbureau ISS overweegt om zijn 'standaardstembeleid' voor Europese landen, waaronder Nederland, op een aantal punten aan te scherpen. Dit blijkt uit een op 22 juli jl. gepubliceerd consultatiedocument. Zo vraagt ISS belanghebbenden of het vaker tegen de decharge van het bestuur en/of RvC moet adviseren. Momenteel formuleert ISS alleen in uitzonderlijke gevallen (zoals in het geval van een duidelijk gebrek aan effectief toezicht, aanzienlijke juridische problemen of ernstige governanceproblemen) een negatief stemadvies ten aanzien van decharge. Verder vraagt het stemadviesbureau zich af of de president-commissaris/Chairman niet altijd onafhankelijk moet zijn, of de benoemingstermijnen van bestuurders en commissarissen zouden moeten worden verkort en of er (stem)consequenties moeten worden verbonden aan het geval dat een remuneratierapport veel aandeelhoudersweerstand ontmoet, maar de onderneming geen actie onderneemt om de beloningszorgen van aandeelhouders weg te nemen. Tot slot overweegt ISS om een gebrek aan diversiteit binnen het bestuur respectievelijk RvC zwaarder te laten meewegen bij zijn stemadviezen over de (her)benoeming van bestuurders en commissarissen. Het stemadviesbureau wil dat ook doen als de onderneming onvoldoende actie onderneemt om eventuele klimaatrisico's te adresseren. Belanghebbenden kunnen tot 9 augustus a.s. op de consultatie reageren. Op basis van het 'standaardstembeleid' stelt ISS voor zijn cliënten stemadviezen op die dit stembeleid van ISS expliciet volgen. In 2017 was 31% van de door de cliënten van ISS opgemaakte steminstructies gebaseerd op dit standaardstembeleid.

- **Britse regering opent consultatie over voorstellen ter verbetering van de auditkwaliteit**

Het Britse Ministerie van Economische Zaken is op 18 juli jl. een consultatie gestart over de effectiviteit en de impact van de voorstellen van de Britse mededingingsautoriteit CMA om de auditkwaliteit te verbeteren. In april adviseerde de CMA onder meer om de Britse accountantskantoren te dwingen hun

controle- en adviestakken onder te brengen in twee gescheiden entiteiten met een eigen bestuur, jaarrekening en beloningssysteem en met transparante verrekenprijzen. De CMA stelde verder voor om de controlewerkzaamheden van – in principe – de 350 grootste Britse beursgenoteerde ondernemingen voortaan door twee accountantskantoren te laten uitvoeren ('joint audit'), waarvan ten minste één geen 'Big Four'-kantoor (Deloitte, EY, KPMG en PwC) is. De accountantstoezichthouder zou alleen de "meest complexe ondernemingen" (bijvoorbeeld banken) van deze verplichting mogen vrijstellen. Tot slot toonde de CMA zich voorstander van de introductie van publiek toezicht op auditcommissies en zouden er minimumregels moeten worden opgesteld voor de inrichting van het proces van de selectie van een nieuwe accountant en van het toezicht door auditcommissies op de kwaliteit van de controlewerkzaamheden. De publieke toezichthouder zou ook de mogelijkheid moeten krijgen om een waarnemer toe te laten tot vergaderingen van de auditcommissies. Belanghebbenden hebben tot 13 september a.s. de tijd om op het consultatiedocument te reageren. De Britse overheid zal later dit jaar met "gedetailleerde voorstellen" komen.